

# Tematické okruhy z oboru Teorie a analýza demokracie

**Státní závěrečná zkouška** | Magisterské studium Politologie  
(platí pro studenty, kteří nastoupili ke studiu před ak. r. 2019/2020)

## Teorie demokracie.

Koncepty a definice demokracie, její zdroje demokracie.

Definiční kritéria demokracie.

*Literatura:*

- Hloušek, Vít, and Lubomír Kopeček. "Demokracie." *Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. Brno: MU (2003).
- R.A.Dahl, *Demokracie a její kritici*, Victoria Publishing, Praha 1995.
- Kubát, M. *Demokratické politické režimy*. In Novák, M. et al. *Úvod o studia politiky*. Praha: SLON, 697-723.
- SARTORI, G. 1993. *Teória demokracie*. Bratislava: Archa.

## Teorie nedemokratických režimů.

Definice a kritéria nedemokratických režimů.

Autoritářské a totalitní režimy.

Nedemokratické režimy ve středovýchodní Evropě a zejména Československu.

*Literatura:*

- BALÍK, S., KUBÁT, M. 2012. *Teorie a praxe nedemokratických režimů*. Druhé, přepracované a rozšířené vydání . Praha: Dokořán.
- M.Novák, *Mezi demokracií a totalitarismem*, Mezinárodní politologický ústav Masarykovy university, Brno 2008
- Kubát, M. 2011. *Nedemokratické politické režimy*. In Novák, M. et al. *Úvod o studia politiky*. Praha: SLON, 724-748.

## Problematika demokratizace a politické tranzice. Konsolidace demokracie.

Demokratizace a transformace politických režimů.

Tranzice jako proces.

Přechody k demokracii a jejich typologizace.

Tranzice, demokratizace a konsolidace v Československu a ve středovýchodní Evropě.

*Literatura:*

- HUNTINGTON, S. P. (2008). *Třetí vlna*. Demokratizace na konci 20. století. Brno: CDK.
- DVOŘÁKOVÁ, V.; KUNC, J. (1994). *O přechodech k demokracii*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství.

- CABADA, L.; DVOŘÁKOVÁ, V. (eds.). (2004). Komparace politických systémů III. Vyd. 2. přeprac. Praha: Oeconomica.

## **Typy stranických systémů. Typologizace a klasifikace stranických systémů v Československu a v postkomunistických zemích.**

Klasifikace a typologie stranických systémů (komparativní perspektiva).

Klasifikační kritéria.

Typologie Sartoriho, Duvergera, Blondela aj.

Vývojová specifika stranických systémů postkomunistických zemí.

*Literatura:*

- Mair, Peter. Party system change: approaches and interpretations. Oxford: Clarendon Press, 1997.
- Fiala, P. "Strmiska, M.(1998): Teorie politických stran." Brno: Barrister-Principal.
- Sartori, Giovanni. "Strany a stranické systémy." Schéma pro analýzu (2005).
- Blondel, Jean. "Party systems and patterns of government in Western democracies." Canadian Journal of Political Science 1.02 (1968): 180-203.
- Strmiska, Maxmilián, et al. Politické strany moderní Evropy. Analýza stranicko-politických systémů. Portál, 2005.

## **Stranické rodiny, ideologie jako nástroj klasifikace politických stran. Noví aktéři na politické scéně. Postavení komunistických stran a jejich proměna.**

Proměny politických stran a role ideologie.

Politické strany a stranictví v postkomunistických zemích.

*Literatura:*

- Mair, Peter, and Cas Mudde. "The party family and its study." Annual Review of Political Science 1.1 (1998): 211-229.
- March, Luke. "Contemporary Far Left Parties in Europe." From Marxism to the Mainstream (2008). Viz <http://library.fes.de/pdf-files/id/ipa/05818.pdf>
- Klaus von Beyme. 1985. Political Parties in Western Democracies. Ashgate Publishing, Limited.

## **Ústavní inženýrství. Podoby a modely institucionálního uspořádání politických systémů a interakce mezi politickými institucemi.**

Politické instituce a jejich vnitřní analýza: exekutiva a legislativa v politických systémech.

Formy vlád v demokraciích.

*Literatura:*

- SARTORI, G. (2001). Srovnávací ústavní inženýrství: zkoumání struktur, podnětů a výsledků. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství. 238 s. ISBN 80-85850-94-X.
- Von Beyme, Klaus. 2001. Institutional Engineering and Transition to Democracy, pp. 3-24. In Jan Zielonka. Democratic Consolidation in Eastern Europe Volume 1: Institutional Engineering. Oxford: Oxford University Press.

- Shugart, Matthew Soberg, and John M. Carey. Presidents and assemblies: Constitutional design and electoral dynamics. Cambridge University Press, 1992
- Klokočka, Vladimír. Ústavní zřízení evropských států: srovnávací studie. Linde Praha, 2006. 2.vyd.

## **Problematika decentralizace. Podoby a ne-/výhody modelů decentralizace.**

Problematika secese a identit ve společnosti.

Česká republika z pohledu decentralizace a historický vývoj decentralizace.

Decentralizační trendy v Evropě.

*Literatura:*

- HROCH, M. (2003). Pohledy na národ a nacionalismus. Praha: SLON.
- TESÁŘ, F. (2007). Etnické konflikty. Praha: Portál.
- HOROWITZ, D. L. (2000). Ethnic Groups in Conflict. University of California Press.
- ROSŮLEK, P. (2014). Politiický secesionismus a etické teorie. Allen Buchanan a jeho kritici. Barrister and Principal.

## **Vládní modely v demokratických režimech. Ustavování vlád. Problematika portfolia. Koaliční struktury a političtí aktéři.**

Struktury vládnutí a možnosti koaličních uspořádání.

Koaliční vládnutí v postkomunistických zemích, České republice a západní Evropě.

*Literatura:*

- Budge, I. - Keman, H. (1990), Parties and Democracy. Coalition Formation and Government Functioning in Twenty States. Oxford: Oxford University Press.
- Laver, M. - Schofield, N. (1992), Multiparty Government. The Politics of Coalition in Europe. Oxford: Oxford University Press.

## **Deviantní formy vládnutí: menšinové vlády, nadměrně velké koalice, úřednické vlády. Příčiny a metodologické problémy.**

Úřednické kabinety a deviantní formy vládnutí ve střední a východní Evropě.

Problematika periodizace vlád.

*Literatura:*

- Brunclík, Miloš. "Co jsou úřednické kabinety a za jakých okolností vznikají? Česká republika v mezinárodním srovnání." Acta Politologica 6.1 (2014).
- Hloušek, Vít, and Lubomír Kopeček. Záchrana státu? Úřednické a polopolitické vlády v České republice a Československu. Barrister and Principal, 2012.
- Kopeček, Lubomír. "Opoziční smlouvy „za kopečky“ I a II.: Byl pakt ČSSD a ODS z let 1998-2002 demokratickou deviací?" Středoevropské politické studie (2013)
- Strom, K. (1990), Minority Government and Majority Rule. Cambridge University Press.

# **Administrativní uspořádání státu. Státní správa a samospráva. Komunální a regionální uspořádání v České republice.**

Vnitřní uspořádání státu ve střední a východní Evropě s důrazem na Českou republiku.

## *Literatura:*

- Halásková, M: Systémy veřejné správy v evropských zemích. VŠB: Ostrava 2004.
- Horzinková, E.; Novotný, V. Základy organizace veřejné správy v ČR. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010.
- Valeš, L.; (eds.). Politologické aspekty veřejné správy. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006.

# Tematické okruhy z oboru Komunální politika

**Státní závěrečná zkouška** | Magisterské studium Politologie  
(platí pro studenty, kteří nastoupili ke studiu před ak. r. 2019/2020)

## Evropská komunální politika

### 1) Vertikální a horizontální typologie municipálních systémů

Vývoj typologií.

Trendy ve vertikální i horizontální dimenzi.

Problémy spojené s typologiemi.

*Literatura:*

- HEINELT, H.; HLEPAS, N. (2006). Typologies of Local Government Systems. In BACK, H.; HEINELT, H.; MAGNIER, A. (eds.), *The European Mayor. Political Leaders in the Changing Context of Local Democracy*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- JÜPTNER, P.; POLINEC, M. (2009): *Evropská lokální politika 2*. Praha: IPS FSV UK.
- SWIANIEWICZ, P. (2014). „An Empirical Typology of Local Government Systems in Eastern Europe.“ *Local Government Studies* 40 (2): 292–311.

### 2) Slučování obcí a meziobecní spolupráce

Modely překonání fragmentace municipalit.

Slučovací reformy v evropských zemích.

Úspěšnost reforem a jejich politický kontext.

*Literatura:*

- ALI, S.; MACHART, F., VIMMR, M.K. (2012). Negativní aspekty slučování municipalit: analýza akademické diskuze. *Acta Politologica* 4, 3, 263-283. ISSN 1803-8220.
- BALDERSHEIM, H., ROSE, L.E. (ed.)(2010): *Territorial Choice. The Politics of Boundaries and Borders*. London: Palgrave Macmillan.
- SWIANIEWICZ, P. (ed.)(2010): *Territorial consolidation reforms in Europe*. Budapest: Open Society Institute.

### 3) Exekutivní modely v evropských municipálních systémech

Obecní pořádky v evropských zemích a jejich vývoj.

Odlišnosti od exekutivních modelů na národní úrovni.

*Literatura:*

- JOHN, P. (2001): *Local Governance in Western Europe*. London: SAGE Publications Ltd.
- JÜPTNER, P.; POLINEC, M.; ŠVEC, K. (2007): *Evropská lokální politika*. Praha: IPS FSV UK.
- JÜPTNER, P.; POLINEC, M. (2009): *Evropská lokální politika 2*. Praha: IPS FSV UK.

## 4) Přímá volba starostů

Přímá volba jako trend?

Rozšiřování přímé volby v jednotlivých modelech obecních pořádků.

Příčiny a dopady.

*Literatura:*

- ELCOCK, H. (2008): Elected Mayors: Lesson Drawing from Four Countries. *Public Administration*, vol. 86, no. 3, s. 795-811.
- JŮPTNER, P. (2012). Přímá volba starostů v evropské komparaci a české diskusi. *Acta Politologica* 4, 3, 232-245. ISSN 1803-8220.
- LARSEN, H.O. (1995). Transforming Political Leadership: Models, Trends and Reforms. In BERG, R.; RAO, N., *Transforming Local Political Leadership*. London: Palgrave Macmillan, s. 195-211.

## 5) Volební systémy na komunální úrovni a jejich specifika

*Literatura:*

- JŮPTNER, P.; POLINEC, M.; ŠVEC, K. (2007): *Evropská lokální politika*. Praha: IPS FSV UK.
- JŮPTNER, P.; POLINEC, M. (2009): *Evropská lokální politika 2*. Praha: IPS FSV UK.
- KLIMOVSKÝ, Daniel.(2009).Klasifikácia spôsobov kreovania základných orgánov obecnej samosprávy v európskej perspektíve. *Acta Politologica*, Vol. 1, No. 3, s.241-267. ISSN 1803-8220.

## 6) Reformy na komunální úrovni

Local Government vs. Local Governance.

New Public Management.

Europeizace.

*Literatura:*

- BERG, R.; RAO, N., *Transforming Local Political Leadership*. London: Palgrave Macmillan, s.195-211.
- VABO, Signy I. and AARS, Jacob. 2013. New Public Management Reforms and Democratic Legitimacy: Notions of Democratic Legitimacy among West European Local Councillors. *Local Government Studies*. Vol. 39., No. 5., Pp. 703-720.
- KERSTING, N.; VETTER, A. (eds.) (2003): *Reforming Local Government in Europe*. Opladen: Leske + Budrich.

## Česká komunální politika

### 7) Municipální struktura v ČR a její vývoj

Zvýšení počtu obcí po roce 1989.

Kategorie municipalit.

System veřejné správy.

*Literatura:*

- ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. (2010). *Demokracie v lokálním politickém prostoru. Specifika politického života v obcích ČR*. Praha: Grada.

- ILLNER, M. (2010): The Voluntary Union of Municipalities: Voluntary Bottom-up Territorial Consolidation in Czech Republic? In: SWIANEWICZ P.: *Territorial Consolidation Reforms in Europe*, Budapest: Open Society Institute.
- VAJDOVÁ, Z.; ČERMÁK, D.; ILLNER, M. (2006): Autonomie a spolupráce: důsledky ustavení obecního zřízení v roce 1990. In: *Sociologické studie* 2006/2.

## 8) Zprostředkování zájmů obcí v ČR

Zájmová sdružení obcí v politickém kontextu.

Zájmy obcí v politických stranách.

Kumulování mandátů.

*Literatura:*

- JÜPTNER, Petr. Le système local Tche` que: un mode` le a l'écart des tendances européennes? *REVUE de l'INSTITUT du MONDE et du DEVELOPPEMENT*. 2011, vol. 1, no. 2, 2117-2633.
- KRUNTORÁDOVÁ, I.; JÜPTNER, Petr (2012): Finanční aspekty autonomie českých municipalit v postojích politických aktérů. *Politologický časopis*. 2012, roč. 19, č. 4, s. 341-358. ISSN 1211-3247.
- KRUNTORÁDOVÁ, I. (2013). Regionální patron jako fenomén reprezentace zájmů. *Acta Politologica* 5, 2, 161-177. ISSN 1803-8220.

## 9) Obecní pořádek v ČR a diskuse o zavedení přímé volby starostů

Politické instituce obcí a jejich vztahy.

Postavení starostů v komunálních politických systémech.

Politická diskuse o zavedení a modelu přímé volby.

*Literatura:*

- BALÍK, S. (2009). *Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada. 256 s.
- JÜPTNER, P. (2012). Přímá volba starostů v evropské komparaci a české diskusi. *Acta Politologica* 4, 3, 232-245. ISSN 1803-8220.
- ŠARADIN, P. (2010). Direct elections of mayors in Czech republic? Data from research and political support. *Contemporary European Studies*. 2/2010.

## 10) Volební systém pro komunální volby v ČR

Vývoj volebního systému a jeho dopady – podmínky kandidatury, volební obvody, volební formule, panašování, uzavírací klauzule.

*Literatura:*

- BALÍK, S. (2009). *Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada. 256 s.
- ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. (2010). *Demokracie v lokálním politickém prostoru. Specifika politického života v obcích ČR*. Praha: Grada.
- ŠARADÍN, P.; OUTLÝ, J. (eds.)(2004): *Studie o volbách do zastupitelstev v obcích*. Olomouc: Univerzita Palackého.

## 11) Stranický systém na komunální úrovni v ČR

Interpretace výsledků komunálních voleb.

Komunální zázemí etablovaných stran.

Strany univerzálně komunální, lokálně komunální a regionální.

*Literatura:*

- JÜPTNER, P. (2008): Local lists in the Czech Republic. In: Reiser, M., Holtmann, E. (eds.): *Farewell to the Party Model? Independent local lists in East and West European countries*. Wiesbaden: VS Verlag.
- JÜPTNER, Petr. Komunální politika v ČR a role politických aktérů na lokální úrovni. In FIALA, V., ŘÍCHOVÁ, B. (ed.). *Úloha politických aktérů v procesu decentralizace evropských zemí*. 1. vyd. Olomouc : Monate - FM, 2003, s. 103-112. ISBN 80-900965-7-3.

## **12) Komunální koalice v ČR a teoretické přístupy k jejich analýze**

Předpoklady aplikace teorie koalic na komunální politiku.

Přístupy českých autorů a jejich aplikace.

*Literatura:*

- BALÍK, S. (2008): *Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností. Koalice, voličské vzorce a politické strany na místní úrovni v letech 1994-2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. (2010). *Demokracie v lokálním politickém prostoru. Specifika politického života v obcích ČR*. Praha: Grada.
- JÜPTNER, P. 2004. „Komunální koalice a politické modely.“ *Politologická revue* 10 (2): 81–101.



# Tematické okruhy z oboru Identita a konflikty v demokracii a jejich řešení

**Státní závěrečná zkouška** | Magisterské studium Politologie  
(platí pro studenty, kteří nastoupili ke studiu před ak. r. 2019/2020)

## Okruhy:

1. Kolektivní identita, terminologie, koncepty.
2. Nacionalismus v teoretické perspektivě – teorie nacionalismu od Renana po současnost; teoretické koncepty formování národní identity.
3. Typologie vzniku národa (W. Connor, J. A. Amstrong, B. Anderson); konstrukce národní identity; etnický základ národní identity (A. D. Smith).
4. Problematika malých národů, typologie národních hnutí (M. Hroch).
5. Modernizace a konflikty (K. W. Deutsch, A. Smith); interní kolonialismus (M. Hechter), marxistický přístup (T. Nairn).
6. Centrum a periferie v kontextu formování národní identity (M. Guibernau); školství a národní identita.
7. Typologie konfliktů v demokracii (vyjednatelné versus nevyjednatelné identity), konflikty distribuční a rekogniční.
8. Teoretické koncepty řešení konfliktů v tržní společnosti (akomodační a většinové postupy) (A. Lijphart).
9. Stát a problematika víceúrovňového vládnutí: Decentralizace, regionalismus v druhé polovině 20. století (M. Keating). Formy decentralizace (devoluce, dekoncentrace moci) v rámci státních hranic.

## Literatura:

- BARŠA, P.; STRMISKA, M. (1999). *Národní stát a etnický konflikt. Politologická perspektiva*. Brno: CDK.
- ČEPOVÁ, A. (2002). Decentralizace národních států v západní Evropě (Velká Británie, Španělsko, Francie, Itálie). In FIALA, V.; ŘÍCHOVÁ, B. (eds.) (2002). *Úloha politických aktérů v procesu decentralizace*. Olomouc-Praha: Moneta-FM, s. 36-107.
- ERIKSEN, T. H. (2012). *Etnicita a nacionalismus. Antropologické perspektivy*. Praha: SLON.
- HROCH, M. (2003). *Pohledy na národ a nacionalismus. Čítanka textů*. Praha: SLON,
- HROCH, M. (2009). *Národy nejsou dílem náhody. Příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: SLON.
- HROCH, M. (2009). *Národy nejsou dílem náhody. Sociologické nakladatelství SLON*.
- LOUGHLIN, J.; HENDRIS, F.; LINDSTRÖM, A. (eds.) (2011). *The Oxford Handbook of Local and Regional Democracy in Europe*. Oxford University Press.
- MYHILL, J. (2006). *Language, Religion and National Identity in Europe and the Middle East: A Historical Study*. Published by J. Benjamins.
- PECKA, A. (2002). Decentralizace a proměny politické kultury ve Francii v 80. letech 20. století: Problematika fungování veřejné správy na místní úrovni. In FIALA, V.; ŘÍCHOVÁ, B. (eds.) (2002). *Úloha politických aktérů v procesu decentralizace*. Olomouc-Praha: Moneta-FM, s. 108-167.
- RUDOPLH, J. R. (ed.). *Encyclopedia of Modern Ethnic Conflicts*. London.

- ŘEZNÍK, M. (2003). Formování moderního národa (Evropské "dlouhé" 19. století). Triton, edice Dějiny do kapsy, 14.
- ŘÍCHOVÁ, B.; FIALA, V. (2002). Decentralizační trendy v západní Evropě. In FIALA, V.; ŘÍCHOVÁ, B. (eds.) (2002). *Úloha politických aktérů v procesu decentralizace*. Olomouc-Praha, Moneta-FM, s. 9-35.
- STRMISKA, M. (1998). *Regionální strany a stranické systémy. Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko*. Brno: CDK.
- TESAŘ, F. (2007). Etnické konflikty. Praha: Portál.
- WINTER, L. de; TÜRSAN, H. (1998). *Regionalist Parties in Western Europe*. Routledge.